

Polazeći od ciljeva koji su utvrđeni osnivačkim dokumentima Transparentnosti Srbija (TS) i Strategije 2020 Transparency International, uzimajući u obzir relevantne međunarodne konvencije, propise i strateške akte Republike Srbije, nalaze i preporuke sopstvenih i tuđih istraživanja i ostvarenje Strateškog okvira TS u periodu 2005-2010 i 2011-2015, skupština Udruženja, na predlog Upravnog odbora, donosi sledeću

Strategiju rada i razvoja TS za period 2017-2020

Istorijat

Na globalnom nivou, Transparency International se već dvadeset i tri godine bori protiv korupcije. Međutim, uporedo sa razvojem antikorupcijskih instrumenata, korupcija i dalje nagrizava politički, ekonomski i društveni život i poprima nove oblike.

Transparentnost Srbija je domaća nevladina organizacija, uspostavljena i registrovana kao udruženje (građana) po propisima Republike Srbije, i ujedno punopravna članica međunarodne organizacije Transparency International, čiji međunarodni sekretarijat ima sedište u Berlinu, SR Nemačka. Transparentnost Srbija je formirana i počela sa radom u periodu posle promene režima i ukidanja međunarodnih sankcija u Srbiji, kada su stvoreni preduslovi da se kroz institucionalne i sistemske reforme započne sa sveobuhvatnom borbom protiv korupcije.

Transparentnost Srbija je prepoznata u domaćoj i međunarodnoj javnosti, od strane državnih organa, privrede, medija, stručnjaka, profesionalnih udruženja i građana, kao organizacija koja daje kompetentan i nepristrasan sud po pitanju antikorupcijske politike u Srbiji i koja ukazuje na način da se ta politika poboljša.

Korupcija u Srbiji predstavlja ozbiljan društveni problem. Na to ukazuju stavovi građana i privrednika, deklarirani programski prioriteti državnih organa i političkih stranaka i analize relevantnih međunarodnih organizacija. Stvarne razmere korupcije nije moguće u potpunosti utvrditi, zato što statistički podaci ne pružaju pouzdan osnov za zaključivanje, usled velike tamne brojke kriminaliteta i razlika u metodologiji. U protekle dve decenije, građani su korupciju redovno svrstavali po važnosti na treće ili četvrto mesto problema u društvu (iza siromaštva, nezaposlenosti i opšteg kriminala). Istraživanja javnog mnjenja ukazuju na to da građani smatraju da je korupcija u Srbiji veoma raširena, kao i da je takav stav u manjoj meri izgrađen na osnovu ličnog iskustva, a više na osnovu predubedenja i priča drugih. Ova istraživanja pokazuju da veliki broj građana ne prijavljuje čak ni slučajeve „sitne“ korupcije, o kojima imaju neposredna saznanja. Glavni razlozi za to su strah od posledica i odsustvo vere da će išta biti preduzeto da se problem reši. Stvari se nisu promenile ni nakon proklamovanja „nulte tolerancije“ u borbi protiv korupcije u planskim dokumentima Skupštine i Vlade Srbije, kao ni posle usvajanja Zakona o zaštiti uzbunjivača.

Još je teže utvrditi pouzdane podatke o rasprostranjenosti korupcije „velikog obima“. O njoj, na posredan način, govore podaci dobijeni na osnovu istraživanja percepcije korupcije stranih poslovnih ljudi i analitičara rizika. Prema jednoj od tih analiza (Corruption Perception Index – CPI, Transparency International), Srbija se nalazi u grupi visoko korumpiranih zemalja, pri čemu već godinama nema značajnijih promena u skoru (oko 40, na skali od mogućih sto poena) još od 2008. godine.

S obzirom na zatečene probleme, na nove prilike koje se otvaraju da se borba protiv korupcije u Srbiji povede na delotvorniji način nego do sada, Transparentnost Srbija se opredelila da sprovede proces strateškog planiranja i donese ovaj Strateški okvir kojim definiše ciljeve i pravce svog delovanja u periodu 2016. – 2020., usvajajući pri tom opšte smernice postavljene strateškim okvirom globalne mreže Transparency International kao i rezultate primene strateškog okvira za prethodni period 2010-2015.

Vizija, misija, izazovi i prioriteti

U tom smislu, vizija i misija organizacije su:

Vizija

Srbija, kao zemlja u kojoj je korupcija svedena na nivo koji ne ugrožava u značajnoj meri ostvarenje javnog interesa, poslovne odnose, politički život zemlje, vladavinu prava, izgradnju stabilnih etičkih i kulturnih vrednosti društva, zdravlje, bezbednost i blagostanje građana i zauzimanje željenog položaja u evropskoj i svetskoj zajednici naroda – preobražaj društva zahvaćenog korupcijom u društvo u kojem korupcija ne postoji.

Misija

Rad na stvaranju ambijenta za promenu društvene klime, kao i stvaranju neophodnih preduslova da se borba protiv korupcije u Srbiji vodi na najbolji mogući način i da ishod te borbe bude uspešan – da se društvo zahvaćeno korupcijom preobrazi u društvo u kojem korupcija ne postoji.

Uspešna borba protiv korupcije takođe pomaže:

- Smanjivanju siromaštva i ostvarenju socijalne pravde
- Izgradnji demokratskog društva i otvorene vlasti
- Razvoju poslovnih odnosa na poštenijim i vidljivijim osnovama
- Unapređenju bezbednosti građana i zaštiti imovine
- Stvaranju održivog razvoja i zaštiti životne sredine

Izazovi sa kojima će se Transparentnost Srbija na putu ostvarenja svoje misije suočavati:

- Rad na prevazilaženju stalne pretnje da politička nestabilnost, teškoće položaja Srbije u svetskim i regionalnim odnosima, loša ekonomska situacija, manjak kulture demokratskog dijaloga, apatija i nedovoljno čvrsta moralna osnova društva ugroze davanje primerenog značaja rešavanju problema korupcije i vođenje borbe protiv korupcije na odgovarajući način
- Rad na povećanju razumevanja problema korupcije i antikorupcijske politike u društvu, izgradnji realnih očekivanja u pogledu ishoda te politike, izgradnji verodostojnih institucija demokratskog društva i spremnosti građana da svojim angažovanjem obezbede da te institucije rade u javnom interesu
- Razbistravanje vizije, povećanje sredstava i povećanje volje za borbu protiv korupcije i širenje antikorupcijskog fronta unutar svih stubova društvenog integriteta
- Obezbeđivanje potrebnih sredstava za adekvatno delovanje i ostvarenje ciljeva organizacije
- Obezbeđivanje potrebnog stepena vidljivosti rada organizacije u javnosti i među onima sa kojima organizacija treba zajedno da radi na ostvarenju svojih ciljeva
- Održavanje i stalno unapređenje ugleda koji je organizacija u javnosti stekla svojim delovanjem

U cilju ostvarivanja vizije i misije, Transparentnost Srbija će se fokusirati na dalji razvoj:

- Ekspertske osnove u oblasti borbe protiv korupcije;
- Odgovarajućih programa za borbu protiv korupcije u Srbiji;
- Sopstvenih kapaciteta i organizacione strukture;
- Regionalne saradnje u cilju razmene iskustava i zajedničkog delovanja na polju borbe protiv korupcije u regionu Balkana, Evrope i širom sveta;
- Mreže institucija, organizacija i pojedinaca sa kojima organizacija saraduje.

Transparentnost Srbija namerava da i ubuduće bude vodeća nevladina organizacija u Srbiji po pitanju antikorupcijske politike, sa jasno izgrađenim pristupom, visokim nivoom stručnosti i potrebnim kapacitetima za efikasno sprovođenje antikorupcijskih programa.

Ključne stavke uspešnog razvoja i primene strateškog okvira su:

- 1) razvoj kvalitetnih programa,
- 2) umnožavanje izvora finansiranja,
- 3) razvoj odgovarajuće organizacione strukture koja će moći da se izbori sa postavljenim izazovima,
- 4) razvoj saradnje sa državnim organima, drugim domaćim i međunarodnim institucijama i organizacijama, sa privrednom, građanima i medijima.

Programi

U narednom periodu postavljeni su sledeći programski prioriteti:

- Pобољшanje položaja i rada nezavisnih antikorupcijskih tela u Srbiji;
- Stvaranje uslova za suzbijanje korupcije u političkom sistemu;
- Suzbijanje korupcije na dodirnim tačkama javnog i privatnog sektora (javne nabavke, javno privatna partnerstva, privatizacija, dodela državne pomoći i drugo);
- Stvaranje mehanizama za otklanjanje i efikasno razrešavanje sukoba javnog i privatnog interesa, u korist javnog;
- Uvođenje etičkih principa u poslovnim odnosima i antikorupcijskih standarda u privatnom sektoru;
- Unapređenje mehanizama za suzbijanje pranja novca, organizovanog kriminala, oduzimanje nelegalno stečene imovine i nadoknadu štete žrtvama korupcije;
- Razvoj i sprovođenje antikorupcijskih obrazovnih programa i rad sa obrazovnim institucijama na izradi antikorupcijskih etičkih kodeksa;
- Razvoj metodologija za procenu i smanjenje rizika korupcije;
- Povećanje odgovornosti i poboljšanje uslova za rad organizacija civilnog društva i medija;
- Unapređenje efikasnosti i čestitosti institucija i mehanizama koji štite društvo od korupcije (policija, pravosuđe, specijalizovana tela itd), radi što uspešnijeg otkrivanja, obelodanjivanja i kažnjavanja korupcije;
- Jačanje sistema za zaštitu uzbunjivača, ispitivanje prijavljenih slučajeva korupcije i drugih nezakonitih i štetnih radnji i otklanjanje sistemskih grešaka koje su omogućile da dođe do korupcije;
- Pобољшanje rada javnog sektora kako bi se osigurala vladavina prava i efikasno korišćenje novca poreskih obveznika;
- Širenje fronta za borbu protiv korupcije kroz tretiranje ovog problema zajedno sa drugim životno važnim pitanjima (npr. zaštita životne sredine, zaštita prava potrošača);
- Izgradnja mehanizama za merenje prisustva korupcije u pojedinim društvenim sferama i percepcije korupcije među pojedinim kategorijama ljudi radi provere uspešnosti antikorupcijskih mera i osmišljavanja daljeg delovanja;
- Praćenje efekata primene antikorupcijskih propisa i implementacije strateških akata za borbu protiv korupcije;
- Korišćenje mogućnosti koje u borbi protiv korupcije pružaju pregovori o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji

Pretpostavke za realizaciju programa

U razvoju programa, Transparentnost Srbija će se oslanjati na sopstvene stručnjake, poznavaoce pojedinih pitanja iz zemlje i inostranstva, ali i na iskustva drugih ogranaka Transparency International i kapacitete sekretarijata Transparency International. Na taj način, Transparentnost Srbija će biti u mogućnosti da osmisli i sprovede kvalitetne antikorupcijske programe, ali i da uspešnije deluje na regionalnom nivou. U tom smislu Transparentnost Srbija planira da, paralelno sa integracionim procesima, proširi i domet programa na čijem razvoju radi. Transparentnost Srbija predviđa i neophodnost saradnje sa ekspertskim organizacijama, specijalizovanim za oblasti koje imaju značajnih dodirnih tačaka sa borbom protiv korupcije (prevencija organizovanog kriminala, zaštita ljudskih prava, transparentnost javnih finansija, edukacija građana, medija i javnih službenika i druge).

Takođe, Transparentnost Srbija će posebnu pažnju obratiti na povećanje sopstvene vidljivosti i prepoznatljivosti u javnosti održavanjem već postojeće slike kao politički nepristrasne, stručne i aktivne organizacije, koja je sposobna da prepozna suštinu problema, osmisli sama ili u saradnji sa drugima rešenje za njegovo prevazilaženje, i koja je spremna da svima koji žele da se sa korupcijom izbore pruži pomoć i podršku u okviru svojih mogućnosti i statutom definisanog načina delovanja.

Razvoj finansijske osnove

Imajući u vidu ekonomsku situaciju u kojoj se nalazi Srbija, nije izgledno da će i u periodu koji pokriva ovaj Strateški okvir država i privatni sektor u pretežnoj meri biti u mogućnosti da finansijski podrže programe i razvoj organizacije. U tom smislu, Transparentnost Srbija je svesna da će se najverovatnije u svom finansiranju dominantno oslanjati na podršku međunarodnih donatorskih institucija.

U traženju neophodnih sredstava Transparentnost Srbija će se truditi da obezbedi finansijsku nezavisnost, težeći tome da sredstva za sprovođenje projekata i rad organizacije dođu iz različitih izvora;

Transparentnost Srbija će se angažovati na dobijanju do sada manje zastupljenih oblika finansijske podrške za sprovođenje svojih programa i rad organizacije – konkurisanjem za sredstva iz budžeta države, lokalnih samouprava i slično, razvojem saradnje sa privatnim sektorom i sprovođenjem programa koji se delimično samofinansiraju;

Transparentnost Srbija će obezbediti da informacije o njenom finansiranju budu dostupne finansijerima i drugim subjektima (objavljivanje finansijskih izveštaja na internet prezentaciji), kao i to da rezultati postignuti uz upotrebu tih finansijskih sredstava budu vidljivi i proverljivi.

Razvoj organizacije

Razvoj organizacije podrazumeva:

- Jačanje kapaciteta organizacije (sticanje potrebnih materijalnih resursa, unapređenje postojeće organizacione strukture i angažovanje novih pojedinaca u radu organizacije) i
- Povećanu saradnju sa drugim organizacijama i drugim ograncima Transparency International-a na polju borbe protiv korupcije, radi jačanja ekspertize, razmene iskustava i ostvarenja ciljeva organizacije.

Transparentnost Srbija će, u izgradnji sopstvene organizacione infrastrukture, posebnu pažnju pokloniti unapređenju mera za odgovornost funkcionera i angažovanih lica za ostvarenje njihovih zadataka, obezbeđenju pravovremenog praćenja i reagovanja na razvoj situacije u pogledu pitanja od značaja za ostvarenje programskih ciljeva, očuvanju političke nepristrasnosti, zastupljenosti predstavnika različitih društvenih grupa, prevenciji i razrešavanju sukoba interesa, razvoju zdravih međuljudskih odnosa, očuvanju i unapređenju ugleda organizacije, promociji otvorenosti u radu rukovodstva organizacije i njenih članova, kao i dostupnosti informacija o finansiranju organizacije.